

A KARÁCSONYI RÓZSA

SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: JAKAB GUSZTÁV

A fekete hunyor (*Helleborus niger*) Közép-Európa talán legkorábban virágzó növénye. Az olvadó havat követve januártól áprilisi virágzik. Különösen meleg klímájú termőhelyeken már december végén is megjelenhet, ezzel megelőzi a tavasz első hírnökeként számon tartott kikeleti hóvirágot (*Galanthus nivalis*) és a téltemetőt (*Eranthis hyemalis*) is!

Erdők szélén és cserjés területeken 1900 méteres magasságig találkozhatunk vele a Keleti-Alpokban, Ausztriában és Szlovéniában.

Rendkívül korai virágzására már a középkorban felfigyeltek. A 16. századtól szentestén egy cserépbe ültetett fekete hunyorral kedveskedtek egymásnak a szerelmek, és ezzel díszítették a karácsonyi asztalt. Innen a növény ritkábban használt neve: *karácsonyi rózsza*. Ez

a hagyomány a német nyelvterületen a mai napig él, hazánkban viszont inkább a karácsonyi kaktusz (*Schlumbergera truncata*) terjedt el ilyen célra.

A mondák szerint először Krisztus születésének helyén figyelték meg a növényt, ami persze nem lehetséges, hiszen a fekete hunyor csak az Alpokban él. Nálunk kertészetekben árulják és ültetik. Tudományos neve minden bizonnyal

A fekete hunyor áttelelő levele

mérgező hatására utal (*hellein* – ölni, *bora* – étel). Már az ókorban is ismerték mérgező, illetve gyógyító hatását, de tudták, hogy olyan erős a hatóanyaga, hogy csak felnőtt férfiaknál tanácsos alkalmazni. Sok más gyógyhatása mellett a dühöngő betegeket kezelték vele. A gyűszűvirágokéhoz (*Digitalis*) hasonló glikozidokat tartalmaz, amit a szívgyógyászatban használnak.

De miért fekete hunyor a neve, amikor fehérek a virágai? Esetünkben a szín nem a virágára utal – ami sokszor nem is fehér, inkább rózsaszín – hanem a gyöktörzs szírére!

JAKAB GUSZTÁV
BIOLÓGUS, BOTANIKUS,
A SZENT ISTVÁN EGYETEM
AGK EGYETEMI DOCENSE

FRONTÁLIS TÁMADÁS IDŐJÁRÁS VS. EMBER

SZÖVEG: RÁZSI ANDRÁS

A meteorológia talán az egyetlen olyan természettudomány, melynek produktumai szinte mindennap, minden embert érdekelnek. Senkinek sem mindegy, milyen lesz az időjárás! Hatással van az öltözködésünkre, felül tud írni egy régóta tervezett szabadtéri programot, gyakran életveszélyes helyzeteket is képes teremteni, és úgy általában hatással van a hangulatunkra is.

„Szomorú időnk van!”, „Szép időnk van!”, „Milyen haragos az a felhő!” stb.

Nem! A felhő nem haragszik, és az időjárás sem szomorkodik, esetleg a mi hangulatunk változik és a saját lelkiállapotunkat vetítjük ki az időjárásra, ha egy csapadékos napon a négy fal közé kényszerülünk, vagy a bográcsosunkat kénytelenek vagyunk a konyha villanytűzhelyén befejezni.

De valóban csak erről van szó? Az időjárás miatt csupán a hangulatunk alakul át? Nem egészen. Az időjárás változásával a szervezetünkben is történnek változások,

MELEGFRONTI HATÁS

A tünetek már a légtömeg átvonulása előtt pár órával is jelentkezhetnek. Aki érzékenyebb rá, tapasztalhat vérnyomáscsökkenést, emelkedő pulzust, fejfájást, reumatológiai panasz-erősödést. Ilyenkor megnő a reakcióidő is és határozottan több a baleset az utakon.

és ezek gyakran fizikai tünetekkel is járnak. Ezt a jelenséget hívjuk frontérzékenységnek.

Megfigyelések igazolják, hogy a különböző fronthatások erősen érintik az óvodáskorú gyermekeket, akik a melegfrontban könnyebben kezelhetővé válnak, míg a hidegfrontban az amúgy is aktív korosztály túlságosan is aktívvá válik. Azt is vizsgáltuk, hogyan változik a kisiskolás gyerekek teljesítőképessége, és ott egyértelműen a

HIDEGFRONTI HATÁS

A hidegfront inkább élénkít. Sokakra jó hatással is lehet, de aki érzékenyebb, számos negatív tünetet is tapasztalhat. Az emelkedő vérnyomás miatt főleg a szív- és érrendszeri betegségben szenvedőkre nézve lehet problémás, de egészséges embereknél is előfordulnak ízületi fájdalmak, alvászavarok, és a migrén is gyakrabban jelenik meg ilyenkor.

hidegfronti helyzetek mutattak pozitív eltérést.

Mindenki tapasztalhatja magán, hogy vannak napok, amikor jobban, és akadnak, amikor kevésbé tud teljesíteni. Érdekes önvizsgálatot tartani: megfigyelni testünk reakcióit a különböző légköri helyzetekben, mert ha tudjuk, hogy ezek milyen hatással vannak ránk, meg tudjuk könnyíteni saját életünket is. A humánmeteorológia tudománya még gyerekcipőben jár, de talán eljön az idő, hogy a dolgozatokat nem feltétlenül akkor írják meg az iskolások, amikor épp befejeztek egy tananyagrészt!...

RÁZSI ANDRÁS
METEOROLÓGUS,
AZ ESZTERHÁZY KÁROLY
EGYETEM FIZIKA
ÉS ÉLELMISZER-FIZIKA
TANSZÉKÉNEK OKTATÓJA

FRONTÁTVONULÁS

Az északi eredetű hideg és a déli eredetű meleg légtömeget egy határozott, éles vonal választja el. Ezt hívjuk időjárási frontnak. Ha épp hideg légtömegben vagyunk, és azt meleg légtömeg váltja fel, melegfrontról, fordítva pedig hidegfrontról beszélünk.

Ha egy időjárási front vonul át fölöttünk, két, eltérő tulajdonságú légtömeg cserélődik ki. Ilyenkor megváltozik a légnyomás, és ami az esetünkben fontosabb, módosul a levegő ionkoncentrációja, ami a vegetatív idegrendszerre van hatással.